

Ring Kloster og Vestermølle

Som lovet på udflugten kommer her lidt mere baggrundshistorie om både Ring Kloster og Vestermølle.

Benediktinerordenen.

Ring Kloster var et Benediktinerkloster.

Benediktinerordenen blev oprettet i 529 i Monte Casino i Toscana i Italien. Dens grundlag var bøn, studier og arbejde.

Benedektinernes nonneorden menes dog at være opstået tidligere end år 529. En helgen ved navn Schiolastica skulle være baggrunden for nonneordenen. Scholastica levede i 480 i Nursia i Umbrien i Italien. Denne del af ordenen havde to klostre i Danmark.

Munkene og nonnerne i Benediktinerordenen skulle bede otte gange i døgnet. Den første bøn kl. tre om natten og den sidste kl. nitten om aftenen.

Det var munken Ansgar, der indførte Kristendommen i Danmark i midten af 800-tallet, det var katolicismen, derfor kom ordenen til Danmark. Benediktinerordenen var den første der opstod. De øvrige ordener opstod senere.

Ring kloster.

Ring kloster var et nonnekloster, der lå ved den sydøstlige ende af Skanderborg Sø. Klosteret omtales første gang i 1203, men den nære beliggenhed til klosteret på Kalvø antyder, at det er anlagt som et dobbeltkloster, og stammer muligvis fra begyndelsen af 1100-tallet.

Hvad betyder det at det var et dobbeltkloster? I den katolske verden har kvinderne ikke nogen rettigheder som forkyndere, derfor skulle de kirkelige handlinger og sjælesorg foretages af en

munk eller præst, og i forbindelse med klostret var der en kirke. Det var så godt at have et munkekloster i nærheden.

Dog blev klostret på Kalvø ikke særlig gammelt som benediktinerkloster. Her var 12 munke og en abbed. I 1168 forlod først 10 af munkene klostret, senere på året forlod de sidste også klostret og det blev overtaget af cisterciensermunke.

Ved arkæologiske udgravninger i 1972-73 fandt man ud af, at klostrets bygninger var opført i flere perioder og af forskelligt materiale, det mest solide var kirken der var af kvadresten. Der tales om 4 byggeperioder.

Klostrets besiddelser og indtægt.

Klostrets jordegods bestod af 221 gårde, møller, enemærker og lodder, fordelt på 14 herreder og 46 sogne. Det meste dog i Fruering og Hylke sogne.

Desuden havde de skove, ålegårde og lignende. (En ålegård var en form for fiskeri, der blev brugt, hvor der ikke var mulighed for at sætte bundgarn. En ålegård bestod af granris, der ledte ålen hen til en ruse, som så kunne røgtes.)

Det betød, at klostret ved udgangen af Middelalderen besad ca. 10.000 tønder land i det meste af Jylland.

At klostrets besiddelser var så spredte tyder på, at jorden var skænket af fædre, værger eller formyndere til de kvinder, der var anbragt på klostret.

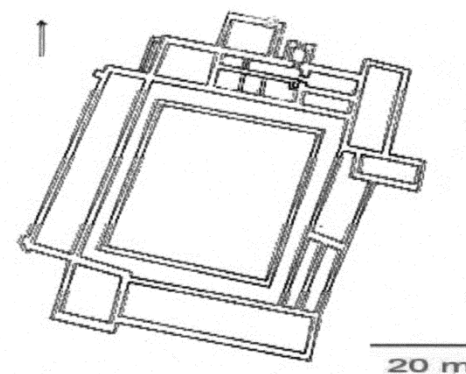
De gårde og andre besiddelser der hørte under klostret var fæstet ud til bønder, som så betalte landgilde (skat) til klostret i form af naturalier som korn, mel, smør, kød, fjerkræ og fisk.

Bygningerne til Ring Kloster.

Der findes ingen beskrivelse af det oprindelige kloster, men omk. 1300 menes der at være foretaget en grundig renovering af bygningerne. Årsagerne har været fugt, brand og andet forfald.

Det formodes, at efter denne renovering og udbygning har klostret bestået af en firfløjet bebyggelse, hvoraf kirken har været af sten og de øvrige bygninger af bindingsværk. Desuden var der opført to separate bygninger med kælder under af munkesten (brændte sten). Klosteret menes at dække et brugsareal på 3750 kvm.

I 1430 blev klostret ramt af en større brand, der gjorde stor skade. Efter branden genopførte de klostret som et firfløjet kompleks i munkesten og med en indvendig korsgang. Efter udgravninger har man fundet, at den nordlige fløj indeholdt bryggers, køkken, systue, værksteder og skole, medens syd- og vestfløjen var henholdsvis klosterkirke og dormitorium. (dormitorium betyder værelse eller sovesal).

Rekonstrueret grundplan af Ring kloster,
ca. 1430 - 1490.

Ved udgravningen fandt man 41 nåle, fingerbøl, en saks og andre ting fra systuen.

Klosterkirken var ikke sognekirke, den tjente kun klostrets beboere. Kirken havde et trefløjet alter der forestillede ”Smertens vej” fra nadveren til korsfæstelsen og gravlæggelsen. Den findes i dag i Østbirk Kirke. Kirkens kalk er også bevaret, den findes i Stilling Kirke og er meget fint udsmykket.

Fruering Kirke hørte til Klostret indtil Reformationen. Den ligger 100 over havet. Kirken var indviet til Vor Frue, Jomfru Maria.

Beboerne og dagligliv i Ring Kloster.

Beboerne på RingKloster var enlige kvinder fra adlen og andre i overklassen som havde døtre, der ikke kunne afsættes ved giftermål eller på anden måde ikke kunne forsørges af familien. (handikappede). Ordenen, som påbød bøn, arbejde og studie, blev for kvinderne undervisning af adelens børn, og forskellige former for arbejde, som havearbejde, hvilket mest var køkkenhave, krydderhave, frugthave og lignende.

Klostrets sidste proir/forstander var muligvis Claus Eggertsen Gjordsen, der tiltrådte 1529 og døde 1532. Han stammede fra Sønderjylland, som også enken fra Engelsholm, formentlig samme familie.

I 1529 skrev nonnen Mette Ovesdatter som også var skolemester ved klosterskolen til forældrene til to adelsbørn, der var færdig med skolen og skulle forlade den ”En sørgelig skilsmisse”. I klosterskolen havde pigen Karens Lykkesdatter lært at sy og brodere, mens drengen Peder Bille lærte læsning og skrivning.

Retssager med relation til klostret.

I kongelige rettertings domme er følgende anført:

Den 1. maj 1537 afsiges dom i sag ført af Peder Holst for sin hustru Birgitte Munk mod familien.

Arvesag:

Sagen frifinder Peder Holsts krav om arvesag til hustruen fordi hun er rømmet fra klostret og har giftet sig med en udenlandsk og ufri mand, hvis ikke familien frivilligt vil bidrage til hendes underhold. Dvs. At fordringen er afvist, så det var op til familie om de lod hende arve.

I 1543 er Chrestiern Skriver foged på RingKloster.

I 1543 er der en sag om klosterjord, som lå i et andet herred og var blevet ulovligt overtaget af en Niels Lenssen. Brevet havde været for Viborg Landsting.

Reformationen og tiden efter.

i 1536 blev katolicismen afskaffet af kongen og al jordegods blev overtaget af kronen. Det var ca. 40 % af al jord i Danmark. Det blev dog ret hurtigt forlenet til en af datidens største godsejere, Mogens Gøye. Senere overgik klostret til Mogens Gøyes svigersøn Herluf Trolle, som samtidig skulle stå for de tilbage værende nonners underhold.

I 1571 kom klostergodset under Skanderborg Len. I perioden mellem ca. 1610 og 1623 blev klostrets bygninger brugt som ladegård under Skanderborg slot, indtil Christian IV i 1623 bortforpagtede klostret til formuende bønder.

I forbindelse med opmålingen til Christian V's matrikel i 1680'erne, blev klostret udlagt som ryttergods.

I 1715 beboedes det tidligere kloster af amtmanden Jørgen Garbov. Medens han boede der brændte klostret ned. Så blev jordene delt ud i fire dele og der byggedes nye gårde. Hvor klostret havde ligget blev der bygget en ny firlænget gård der kom til at hedde Ringkloster.

Billedet på forsiden af heftet er denne smukke gård, hvor bygninger stammer fra omk. slutningen af 1800-tallet. Til bygningerne er der brugt sten fra det gamle kloster og fra kirken. De to af længerne er af kampesten og tidligere med stråtag, men nu med fast tag. Stuehuset er ret nyt, det er fra 1973. Gården ejes nu af Knud Sørensen.

En af gårdens gamle længer.

Vestermølle.

Hvornår møllen er bygget er der ikke nogen dokumentation på, men den nævnes i begyndelsen af 1500-tallet. Den er sikkert meget ældre og har leveret meget af det mel, der er blevet brugt på Ring Kloster.

Ved reformationen i 1536 overtog kronen alt klostergodset også Vestermølle, men Gården og mølle blev drevet videre af en fæstebonde i lighed med tiden under Klosteret.

Selvom Klosteret blev nedlagt var der stadig brug for mel, så møllen blev drevet videre så alle i omegnen kunne få malet deres korn.

Møllen fik fra starten energi fra to mølledamme, en overdam der lå oppe over skrænten og den nedre dam, der stadig ligger lige bag møllen. Af den øverste dam er der kun en dæmning tilbage.

I 1767 solgte kongen krongodset i Midtjylland ved en auktion på Skanderborg Slot. Nye private ejere drev fortsat vandmøllerne og det landbrug, som hørte til dem.

Fra midten af 1800-tallet blev Vestermølle et yndet udflugtsmål for borgerne i Skanderborg – til fods eller i båd over Skanderborg Sø. I 1870-erne kom et lille traktørsted til, og 1912-1954 var der restaurant i Riddersalen, som vi så i begyndelsen af vores rundgang.

Møllen og gården er nu gennemrestaureret og bruges af forskellige foreninger. Meget af arbejdet er foretaget af frivillig arbejdskraft.

Helligkilden.

Vandet fra Helligkilden som vi fik mulighed for at smage, vækkede erindringer hos flere, da vandet indeholder meget jern. Vi fik i Okkerhytten at se, hvad man i gamle dage brugte det meget jernholdige vand til, blandt andet til at udvinde farve af. At vandet skulle have helbredende virkning. det skulle hjælpe på lammelser og øjenproblemer. I har måske oplevet bedring med øjnene.

Måske er det mest overtro, men man kan ikke vide, om der er noget om det.

Bækken.

I bemærkede sikkert bækken, som i 2010 er blevet langt i de fine slyngninger ned mod søen. Man har her forsøgt at lave flere gydepladser til ørrederne fra søen, ved at udlægge grus i bækken. Tidligere var afløbet direkte ned til søen, og med en højdeforskel på 2 meter, havde ørrederne ikke en chance.

Afslutning.

Dette skulle gerne give en baggrundsviden om fortiden og stedet vi besøgte. Gården hvor klostret har ligget, er i privat eje, og derfor ikke muligt at besøge.

Med den sidste del har jeg forsøgt at friske lidt af det, vi oplevede på stedet og jeg håber, at melet I købte er blevet til godt brød.

Grunden til, at det er svært at finde meget om Klostret og Møllen er formentlig på grund af de mange brande Klostret har været udsat for. Vi må gå ud fra, at regnskaber og andre optegnelser er gået tabt i den forbindelse. På Rigsarkivet findes der ingen optegnelser før efter Reformationen, hvor det hele kommer under Kronen.